

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2021, sp. zn. 21 Cdo 2113/2020, ECLI:CZ:NS:2021:21.CDO.2113.2020.1

Číslo: 42/2022

Právní věta:

Ve sporu o náhradu škody vzniklé zaměstnanci pracovním úrazem zahájeném po prohlášení konkursu na majetek zaměstnavatele je pasivně věcně legitimován insolvenční správce majetkové podstaty zaměstnavatele.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.07.2021

Spisová značka: 21 Cdo 2113/2020

Číslo rozhodnutí: 42

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Insolvenční správce, Konkurs, Náhrada škody zaměstnavatelem, Pasivní legitimace, Pracovní úraz

Předpisy: § 169 odst. 1 písm. a) IZ.

§ 169 odst. 2 IZ

§ 203 IZ

§ 228 písm. f) IZ

§ 229 odst. 3 písm. c) IZ

§ 248 odst. 1 IZ

§ 365 zákona č. 262/2006 Sb. ve znění do 31. 7. 2007

§ 366 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb. ve znění do 31. 7. 2007

§ 369 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb. ve znění do 31. 7. 2007

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem doplněnému usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 11. 2019, sp. zn. 14 Co 115/2019, v části, v níž byl potvrzen rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Labem ze dne 11. 2. 2019, sp. zn. 22 C 612/2014, v rozsahu, v němž byla žaloba zamítnuta vůči žalované 1) co do 123 130 Kč s úroky z prodlení a vůči žalovanému 2) co do 747 055,20 Kč s úroky z prodlení a co do „peněžitého důchodu (renty)“ ve výši 7 110,10 Kč měsíčně od 1. 11. 2014 do 31. 12. 2014. Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 11. 2019, sp. zn. 14 Co 115/2019, doplněný usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 11. 2019, sp. zn. 14 Co 115/2019, v části, v níž byl potvrzen

rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Labem ze dne 11. 2. 2019, sp. zn. 22 C 612/2014, v rozsahu, v němž byla žaloba zamítnuta vůči žalované 1) co do 623 925,20 Kč s úroky z prodlení a co do „peněžitého důchodu (renty)“ ve výši 7 110,10 Kč měsíčně od 1. 11. 2014, usnesení krajského soudu ze dne 28. 11. 2019, sp. zn. 14 Co 115/2019, a rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Labem ze dne 11. 2. 2019, sp. zn. 22 C 612/2014, v části, v níž byla žaloba zamítnuta vůči žalované 1) co do 623 925,20 Kč s úroky z prodlení a co do „peněžitého důchodu (renty)“ ve výši 7 110,10 Kč měsíčně od 1. 11. 2014 a v níž bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi žalobcem a žalovanou 1), Nejvyšší soud zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil Okresnímu soudu v Ústí nad Labem k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu v Ústí nad Labem dne 5. 11. 2014 (změněnou se souhlasem soudu) domáhal, aby byla žalované 1) uložena povinnost zaplatit mu 825 189,60 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně za dobu od 1. 11. 2014 do zaplacení a platit mu „peněžitý důchod (rentu)“ od 1. 11. 2014 ve výši 7 110,10 Kč měsíčně. Žalobu zdůvodnil tím, že u žalovaného 2) v pracovním poměru vzniklém dne 16. 8. 2000 vykonával práci slévárenského dělníka, že dne 22. 1. 2007 si při výkonu práce podvrhl levé koleno, že při tomto úrazu nebyly porušeny žádné právní předpisy a že jeho pracovní úraz byl odškodněn tak, že mu bylo zaplaceno bolestné ve výši 18 600 Kč, náhrada za ztížení společenského uplatnění ve výši 72 000 Kč a „ušlý výdělek po dobu pracovní neschopnosti do 9. 3. 2008“. Od 10. 3. 2008 se žalobce stal částečně invalidním a byl mu vyměřen částečný invalidní důchod ve výši 5 991 Kč. Žalovaný 2) vyplácel žalobci rozdíl mezi průměrným výdělkem „před vznikem úrazu“ a tímto částečným invalidním důchodem do června 2008, avšak poté tento rozdíl již nevyplácel s odůvodněním, že žalobci nabízel jinou práci, která však byla v rozporu se zdravotním stavem žalobce a kterou vykonávat nemohl. V důsledku pracovního úrazu se žalobce podrobil operaci levého kolene s následnou rehabilitací, v roce 2010 se podrobil operaci pravého kolene, která souvisela s postižením levého kolene při pracovním úrazu, za kterou mu nebylo zaplaceno bolestné ani náhrada za ztížení společenského uplatnění s odůvodněním, že zde není dána příčinná souvislost mezi operací pravého kolene a pracovním úrazem levého kolene. V únoru 2012 se žalobce pro přetrvávající obtíže levého kolene musel podrobit další operaci, za kterou mu „rovněž nebylo zaplaceno bolestné s tím, že ztížení společenského uplatnění dosud nemohlo být vyčísleno“. Dnem 17. 4. 2009 „byly zahájeny“ účinky insolvenčního řízení proti žalovanému 2), usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 12. 5. 2009 byl zjištěn úpadek žalovaného 2), usnesením téhož soudu ze dne 8. 7. 2009 byl „prohlášen na majetek dlužníka úpadek“ a žalovaná 1) byla ustanovena insolvenční správkyň. Podle ustanovení § 169 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona patří mezi pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou pracovněprávní pohledávky dlužníkůvých zaměstnanců. Podle § 203 odst. 1 insolvenčního zákona se pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou uplatňují vůči insolvenčnímu správci pořadem práva, tj. žalobou tak, jako by insolvenční správce byl v nich dlužníkem. Žalobce tedy požaduje, aby mu žalovaná 1) zaplatila náhradu za ztrátu na výdělku ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem „před vznikem pracovního úrazu“ a výší částečného invalidního důchodu (později invalidity prvního stupně) za období od 1. 7. 2008 do 31. 10. 2014 ve výši 604 919,60 Kč a od 1. 11. 2014 „peněžitý důchod (rentu)“ ve výši 7 110,10 Kč měsíčně, bolestné ve výši 19 200 Kč, náhradu za ztížení společenského uplatnění ve výši 48 000 Kč, náhradu za platby za „lékařské zprávy“ o bolestném a ztížení společenského uplatnění ve výši 600 Kč a náhradu nákladů léčení ve výši 29 340 Kč. Vzhledem k tomu, že pracovní poměr skončil dohodou ke dni 31. 3. 2011 a že skutečným důvodem ukončení pracovního poměru byla skutečnost, že žalobce nemohl být zaměstnán v důsledku pracovního úrazu, náleží žalobci odstupné podle § 67 odst. 2 zákoníku práce ve výši dvanásobku průměrného výdělku. Vyplaceno mu však bylo pouze 20 904 Kč, tedy odstupné ve výši dvojnásobku průměrného výdělku. Žalobce proto požaduje doplatit odstupné za dalších 10 měsíců ve výši 123 130

Kč.

2. Žalovaná 1) namítala, že žaloba postrádá skutková tvrzení ohledně stabilizace zdravotního stavu (relevantního data pro posouzení nároků), že nejsou tvrzeny důvody pro ukončení pracovního poměru dohodou, že dohoda o rozvázání pracovního poměru byla vskutku uzavřena proto, že zaměstnavatel v roce 2009 již nevykonával žádnou činnost a následně skončil v úpadku, že „mezi operacemi levého kolene v roce 2010, resp. jejími příčinami, není příčinná souvislost s pracovním úrazem“, že tvrzení ohledně nároku na doplacení odstupného není řádně doloženo a že k nárokům na náhradu nákladů léčení nejsou navrženy žádné důkazy. Vzhledem k tomu, že ke vzniku pracovního úrazu došlo 22. 1. 2007, tedy osm let před podáním žaloby, namítla žalovaná 1) promlčení uplatněných nároků.

3. Vedlejší účastník rovněž vznesl námitku promlčení žalobou uplatněných nároků s výjimkou nároků na náhradu za ztrátu na výdělků „za období od 5. 11. 2012 do budoucna“, které však vedlejší účastník považuje za neprokázané. Vedlejší účastník již dopisem ze dne 12. 8. 2013 sděloval žalobci, že mu nebyla doložena výše průměrného výdělku žalobce k datu vzniku jeho případného nároku a že mu nebyly doloženy ani doklady k invalidnímu důchodu žalobce (rozhodnutí, valorizační výměry, posudky o invaliditě). Vedlejší účastník má za to, že náhrada za ztrátu na výdělků žalobci nepřisluší, neboť jeho průměrný výdělek před úrazem byl zhruba 12 000 Kč měsíčně, žalobce není plně invalidní, není tedy práce neschopný, a měla by být odečtena alespoň minimální mzda, která v součtu s jeho částečným invalidním důchodem činí více než jeho průměrný výdělek.

4. Na základě poučení soudu prvního stupně o jeho právním názoru o nedostatku pasivní věcné legitimace žalované 1) ve vztahu k nárokům na náhradu škody vzniklé pracovním úrazem žalobce u jednání konaného dne 15. 1. 2018 „z procesní opatrnosti“ navrhl přistoupení žalovaného 2) do řízení s tím, že uspokojení v žalobě uplatněných nároků požadoval tak, že plněním jednoho ze žalovaných zaniká povinnost vůči oběma; i nadále se však domnívá, že pasivně legitimována je žalovaná 1). Odkazuje zejména na „změnu judikatury“ a na rozdíl v úpravě zákona o konkursu a vyrovnání oproti insolvenčnímu zákonu; upozornil na to, že dohodu o skončení pracovního poměru uzavírala žalovaná 1), a nikoliv přímo žalovaný 2).

5. Žalovaný 2) namítl promlčení všech žalobou uplatněných nároků a uvedl, že „se necítí být ve sporu pasivně legitimován“.

6. Okresní soud v Ústí nad Labem – poté co usnesením ze dne 2. 2. 2018 č. j. 22 C 612/2014-154 (vyhlášeným u jednání dne 15. 1. 2018) připustil, aby do řízení na straně žalované jako další účastník přistoupil žalovaný 2) – rozsudkem ze dne 11. 2. 2019 č. j. 22 C 612/2014-221 zastavil řízení co do 78 134,60 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 78 134,60 Kč od 1. 11. 2014 do zaplacení z důvodu zpětvzetí žaloby v této části, zamítl žalobu „v části, ve které se žalobce domáhal vůči žalovaným zaplacení částky 747 055,20 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 747 055,20 Kč od 1. 11. 2014 do zaplacení a peněžitého důchodu (renty) od 1. 11. 2014 ve výši 7 110,10 Kč měsíčně“, uložil žalobci povinnost zaplatit žalované 1) na náhradě nákladů řízení 85 840 Kč k rukám advokáta Mgr. H. M., přiznal opatrovníci žalovaného 2) odměnu a náhradu hotových výdajů ve výši 31 540 Kč a rozhodl, že žalovaný 2) a vedlejší účastnice na straně žalovaných nemají vůči žalobci „nárok“ na náhradu nákladů řízení. Dospěl k závěru, že žalovaná 1) není pasivně legitimována co do nároků na odškodnění pracovního úrazu, neboť tyto nároky nejsou uspokojovány z majetkové podstaty dlužníka žalovaného 2), přičemž odkázal na rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2008 sp. zn. [21 Cdo 5201/2007](#) a ze dne 9. 9. 2010 sp. zn. [21 Cdo 2067/2009](#), které jsou podle názoru soudu prvního stupně „aplikovatelné i v této věci, tedy za účinnosti insolvenčního zákona“. Ztotožnil se s argumentací žalobce, že pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou se uplatňují vůči insolvenčnímu správci, avšak v daném případě se podle mínění soudu prvního stupně s ohledem na to, že nároky z titulu náhrady škody na zdraví nejsou

hrazeny z majetkové podstaty dlužníka žalovaného 2), nejedná o pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou § 169 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona. Dále dovodil, že není dána pasivní věcná legitimace žalovaného 2) ve vztahu k nárokům z titulu odstupného jakožto pracovněprávního nároku, neboť dispoziční oprávnění v insolvenčním řízení náleží ohledně těchto nároků insolvenčnímu správci podle ustanovení § 169 odst. 1 písm. a), § 203 odst. 1, § 228 písm. f) a § 229 odst. 3 písm. c) insolvenčního zákona a tyto nároky jsou hrazeny z majetkové podstaty dlužníka. Soud prvního stupně se dále zabýval promlčením žalovaných nároků a dovodil, že nároky žalobce z titulu náhrady škody na zdraví vzniklé vůči žalovanému 2) do 15. 1. 2016 (tedy všechny nároky na náhradu škody na zdraví kromě části uplatněné „renty“ za období od 15. 1. 2016) jsou promlčeny, neboť žalobce teprve na jednání konaném dne 15. 1. 2018 navrhl přistoupení žalovaného 2) do řízení, přičemž proti tomu, kdo se má stát účastníkem řízení na základě usnesení, jímž soud připustí jeho přistoupení do řízení, se běh promlčecí lhůty staví dnem, kdy návrh na jeho přistoupení dojde soudu. Vzhledem k tomu, že splatnost nároku na odstupné by nastala s ohledem na datum uzavřené dohody o skončení pracovního poměru (31. 3. 2011) nejpozději dne 30. 4. 2011, došlo podle názoru soudu prvního stupně k promlčení nároku na odstupné vůči žalované 1) uplynutím tříleté promlčecí lhůty nejpozději dne 30. 4. 2014; žaloba však byla podána teprve dne 5. 11. 2014. K obraně žalobce spočívající v tvrzení, že uplatnění námitky promlčení je v rozporu s dobrými mravy, soud prvního stupně uvedl, že námitka promlčení není v rozporu s dobrými mravy, neboť postup žalovaného 2) nebyl veden pouze snahou žalobce poškodit, nejedná se z jeho strany o šikanu a žalobce byl při uplatňování svých nároků zastoupen advokátem, který byl povinen pečovat o jeho práva včetně zachování lhůt k uplatnění nároků, že na tom nic nemění ani tvrzení žalobce, že žalovaný 2) nehradil za žalobce zákonné pojištění, neboť výplata pojistného plnění za pracovní úraz není vázána na řádné plnění těchto povinností ze strany zaměstnavatele, že již ve „vyrozumívacím dopisu poškozenému ze dne 30. 7. 2012“ (správně 13. 7. 2012 – srov. skutková zjištění uvedená v bodech 61 a 68 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně) vedlejší účastník sdělil žalobci, že další uplatněné nároky týkající se pravého kolene nejsou z jeho pohledu v příčinné souvislosti s pracovním úrazem, a že žalobce od tohoto okamžiku již nemohl oprávněně očekávat, že vedlejší účastník uspokojí tyto sporné nároky dobrovolně; nejpozději od tohoto okamžiku tak začala žalobci běžet dvouletá subjektivní promlčecí lhůta k uplatnění nároku u soudu. Ve vztahu k námitce promlčení práva na odstupné soud prvního stupně přihlédl též ke společnému zájmu věřitelů na co největším a spravedlivém uspokojení jejich pohledávek v souladu s principem poměrného uspokojení § 2 písm. j) insolvenčního zákona, přičemž v těchto případech je nutné aplikovat odepření ochrany výkonu práva podle § 3 občanského zákoníku pouze za zcela výjimečných okolností. Pokud jde o nároky na „rentu“ od 15. 1. 2016, soud prvního stupně – vycházeje ze zjištění, že rozhodný příjem žalobce představoval po zohlednění valorizací částku 12 597,35 Kč v roce 2016, 12 874,49 Kč v roce 2017, 13 325,10 Kč v roce 2018 a 13 778,15 Kč v roce 2019 – dovodil, že „pokud soud vyjde z pro žalobce nejprůzračnějšího způsobu výpočtu a odečte minimální mzdu odrážející pracovní zachovalost ve výši pouze 6 000 Kč, tak po zohlednění invalidního důchodu žalobce (v roce 2016 částka 7 448 Kč, v roce 2017 částka 7 669 Kč, v roce 2018 částka 7 999 Kč a v roce 2019 částka 8 750 Kč), tak soud dochází k závěru, že rozdíl z příjmu po pracovním úrazu žalobce je plně kompenzován přiznaným invalidním důchodem“.

7. K odvolání žalobce, jímž byl napaden rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku o věci samé a ve výroku, kterým byla žalobci uložena povinnost zaplatit žalované 1) náhradu nákladů řízení, Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 28. 11. 2019 č. j. 14 Co 115/2019-263 doplněným usnesením ze dne 28. 11. 2019 č. j. 14 Co 115/2019-271 zrušil rozsudek soudu prvního stupně v části, v níž byl vůči žalovanému 2) „zamítnut požadavek na placení peněžitého důchodu (renty) ve výši 7 110,10 Kč měsíčně od 1. 1. 2015“, a ve výrociích o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi žalobcem a žalovaným 2) a ve vztahu mezi žalobcem a vedlejším účastníkem, ve zbylé části zamítavého výroku o věci samé rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, změnil jej ve výroku o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi žalobcem a žalovanou 1) tak, že ve vztahu mezi žalobcem a žalovanou 1) nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, a rozhodl, že ve vztahu mezi

žalobcem a žalovanou 1) nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud má za to, že soud prvního stupně správně vycházel z ustálené judikatury Nejvyššího soudu, podle které v případě, že náhradu škody, která vznikla zaměstnanci z důvodu pracovního úrazu či nemoci z povolání, hradí za zaměstnavatele pojišťovna, není nárok zaměstnance na náhradu této škody pracovním právem ve smyslu § 31 odst. 3 písm. i) a § 31 odst. 4 zákona o konkursu a vyrovnání, neboť prohlášením konkursu na majetek zaměstnavatele není dotčena povinnost pojišťovny k náhradě škody, a tento nárok zaměstnance tudíž není hrazen z konkursní podstaty zaměstnavatele jakožto úpadce. Odvolací soud „neshledal důvodu, aby tato judikatura Nejvyššího soudu, ačkoli byla přijata za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání, nemohla být použitelná na danou věc i za účinnosti insolvenčního zákona“, neboť podstata právního názoru vyjádřeného Nejvyšším soudem podle názoru odvolacího soudu zůstává stejná a „insolvenční zákon tuto problematiku žádným způsobem dál neposunul a tuto judikaturu nepřekonal“ (postavení insolvenčního správce i jeho práva a povinnosti související s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě jsou v tomto směru upravena shodně). Odvolací soud dospěl k závěru, že jelikož nároky na náhradu škody způsobené žalobci z důvodu pracovního úrazu hradí pojišťovna, „logicky nemohou být hrazeny z majetkové podstaty“ žalovaného 2) podle § 203 odst. 3 insolvenčního zákona, a tudíž je nelze uplatnit vůči insolvenční správce žalované 1) podle § 203 odst. 1 insolvenčního zákona, která má dispoziční oprávnění k majetkové podstatě žalovaného 2), a nejedná se o pracovní právní pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou podle § 169 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona; soud prvního stupně tedy dospěl ke správnému závěru, že žalovaná 1) není ve vztahu k nárokům žalobce na náhradu škody vzniklé v důsledku pracovního úrazu pasivně věcně legitimovaná, že tyto nároky může žalobce uplatňovat pouze vůči žalovanému 2), a že naproti tomu nárok žalobce na doplatek odstupného je pracovní právní pohledávkou podle § 169 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, kterou žalobce může uplatnit pouze vůči žalované 1), která je v tomto rozsahu pasivně věcně legitimovaná. Shodně se soudem prvního stupně uzavřel, že právo žalobce na náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění a na náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčením je vůči žalovanému 2) promlčeno, a ztotožnil se též se závěrem soudu prvního stupně o promlčení práva žalobce na doplatek odstupného, ve vztahu k němuž je pasivně věcně legitimovaná žalovaná 1), s tím, že tříletá promlčecí doba podle jeho názoru „dnem 30. 4. 2014 marně uplynula a počínaje dnem 1. 5. 2014 je i tento nárok promlčen“. Na rozdíl od soudu prvního stupně však odvolací soud dospěl k závěru, že tříletá (nikoli dvouletá, jak nesprávně uvedl soud prvního stupně) promlčecí doba ve vztahu k dílčí náhradě „renty“ za měsíc leden 2015, která byla splatná do 31. 1. 2015, přede dnem 15. 1. 2018, kdy žalobce navrhl přistoupení žalovaného 2) do řízení, marně neuplynula, a že proto, stejně jako „renta“ za další období, promlčena není. Odvolací soud dále soudu prvního stupně vytkl, že při posuzování nároku žalobce na „rentu“ dospěl k nesprávnému závěru o výši průměrného výdělku žalobce, že jeho skutkový závěr o pracovní neschopnosti žalobce z důvodu pracovního úrazu v době od 1. 2. 2007 do 26. 3. 2011 nemá oporu v provedeném dokazování, že jeho rozhodnutí neobsahuje skutková zjištění potřebná pro posouzení okamžiku vzniku škody, a že je proto jeho rozhodnutí v části, v níž žalobce „žádá“ vůči žalovanému 2) placení „renty“ za dobu od 1. 1. 2015, nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. Stejně jako soud prvního stupně odvolací soud neshledal námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy; jednání žalovaného 2) spočívající v tom, že zaevidoval pracovní úraz až v roce 2010, že neplatil za žalobce povinné odvody včetně pojištění a že nepředával vedlejšímu účastníkovi podklady pro odškodnění, v němž žalobce spatřuje nemravnost uplatnění námítky promlčení, podle názoru odvolacího soudu nebránilo žalobci, aby se svých nároků včas domáhal soudní cestou. Soud prvního stupně pak výstižně poukázal na dopis „ze dne 30. 7. 2012“ (správně 13. 7. 2012), jímž vedlejší účastník sdělil žalobci, že jeho nároky neuspokojí. Nejpozději od tohoto okamžiku tedy žalobce neměl žádný důvod, aby vyčkával s podáním žaloby. Nemravnost námítky promlčení pak podle názoru odvolacího soudu nelze výlučně založit ani na významu sporu pro žalobce, neboť okolnosti odůvodňující závěr o nemravnosti námítky, které musí být mimořádně silné, musí spočívat v okolnostech, které vedly k tomu, že svoje právo u soudu neuplatnil včas.

II. Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu v jeho potvrzující části podal žalobce dovolání. Namítá, že soudy nesprávně právně posoudily otázku pasivní legitimace žalované 1) a že jejich argumentace opřená o rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2008 sp. zn. [21 Cdo 5201/2007](#) a ze dne 9. 9. 2010 sp. zn. [21 Cdo 2067/2009](#), které byly přijaty za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání, jenž v porovnání s insolvenčním zákonem neměl shodnou právní úpravu, pokud jde o výkon práv a povinností správce konkursní podstaty jako zaměstnavatele, je „nepoužitelná“, neboť se nedá vztáhnout k úpravě podle insolvenčního zákona. Žalobce je přesvědčen, že žalovaná 1) je pasivně věcně legitimována, neboť jde o pracovníprávní nárok, tedy pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou podle ustanovení § 169 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, přičemž podle ustanovení § 203 odst. 1 insolvenčního zákona se pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň uplatňují vůči insolvenčnímu správci pořadem práva tak, jako by insolvenční správce byl v nich dlužníkem. Neuspokojí-li je insolvenční správce v plné výši a včas, může se věřitel domáhat jejich splnění žalobou podanou proti insolvenčnímu správci. Nesprávně podle názoru žalobce soudy posoudily i otázku, zda vznesené námitky promlčení jsou v rozporu s dobrými mravy. Žalobce uvedl, že v daném případě „bylo zjištěno“, že zaměstnavatel úraz z roku 2007 „nahlásil“ teprve v roce 2010, neposkytl potřebnou součinnost žalobci ani vedlejšímu účastníkovi, neposkytl ani informace o průměrném výděлку před vznikem škody a záměrně oddaloval řešení škody, která žalobci vznikla v důsledku pracovního úrazu. Jednání žalovaného 2) a později i žalované 1) tak měl odvolací soud podle názoru žalobce vyložit jako natolik závažné, že mu bránilo ve včasné uplatnění nároku na náhradu škody s tím, že oba žalovaní tak jednali zcela v rozporu s dobrými mravy s úmyslem záměrně žalobce poškodit. Žalobce navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu v jeho potvrzující části a rozsudek soudu prvního stupně v části, v níž byla žaloba zamítnuta co do 747 055,20 Kč s příslušenstvím, zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

9. Žalovaný 2) navrhl, aby dovolací soud dovolání žalobce odmítl, nebo aby je jako neopodstatněné zamítl. Má za to, že závěry odvolacího soudu jsou v žalobcem napadeném rozsahu „zcela v souladu se závaznými právními názory dovolacího soudu, přičemž dotčené právní otázky není namístě řešit jinak“.

10. Vedlejší účastník rovněž navrhl, aby dovolací soud dovolání žalobce odmítl, nebo (pokud by měl za to, že v dané věci jsou splněny podmínky přípustnosti dovolání) aby je zamítl, protože „odvolací soud posoudil danou věc po právní stránce správně“.

III. Přípustnost dovolání

11. Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací [§ 10a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“)] po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

12. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

13. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je

dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

14. V části, v níž dovolatel napadá rozsudek odvolacího soudu v části, ve které byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně v rozsahu, v němž byla žaloba zamítnuta vůči žalované 1) co do 123 130 Kč (představujících žalobcem požadovaný doplatek odstupného) s úroky z prodlení a vůči žalovanému 2) co do 623 925,20 Kč s úroky z prodlení a co do „peněžitého důchodu (renty)“ ve výši 7 110,10 Kč měsíčně od 1. 11. 2014 do 31. 12. 2014 (představujících nároky žalobce z pracovního úrazu), dovolání není přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť rozhodnutí odvolacího soudu [jeho závěr, že námitka promlčení, kterou vznesli oba žalovaní i vedlejší účastník, není v rozporu s dobrými mravy] je v této části v souladu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu (k otázce posouzení vznesené námitky promlčení z hlediska korektivu dobrých mravů srov. například odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2002 sp. zn. [25 Cdo 1839/2000](#), uveřejněného pod číslem 59/2004 Sb. rozh. obč., rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 8. 2. 2011 sp. zn. [21 Cdo 85/2010](#), rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2016 sp. zn. [25 Cdo 4223/2016](#), rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 5. 9. 2017 sp. zn. [21 Cdo 2057/2017](#), který byl uveřejněn pod č. 8 v časopise Soudní judikatura, roč. 2019, nebo rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2017 sp. zn. [21 Cdo 2159/2017](#) a v nich uvedený právní názor, že dobrým mravům zásadně neodporuje, namítá-li někdo promlčení práva uplatňovaného vůči němu, neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným, a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje; uplatnění námitky promlčení se však přičí dobrým mravům v těch výjimečných případech, kdy je výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil a vůči němuž je za takové situace zánik nároku na plnění v důsledku uplynutí promlčecí doby nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil, přičemž tyto okolnosti musí být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odeprání práva uplatnit námitku promlčení) a není důvod, aby rozhodná právní otázka byla posouzena jinak.

15. Odvolací soud se v projednávané věci řádně zabýval okolnostmi významnými pro posouzení vznesené námitky promlčení z hlediska možného rozporu s dobrými mravy a v tom, že žalovaný 2) zaevidoval pracovní úraz žalobce až v roce 2010, neplatil za žalobce „povinné odvody včetně pojištění“ a nepředával vedlejšímu účastníkovi „podklady pro odškodnění“, důvodně neshledal okolnosti, které by žalobci bránily v tom, aby se svých nároků včas domáhal u soudu [už vůbec není z námitek dovolatele zřejmé, jak by mu uvedené jednání žalovaného 2) bránilo v uplatnění nároku na doplatek odstupného vůči žalované 1)], přičemž přihlédl i k tomu, že vedlejší účastník žalobci již dopisem ze dne 13. 7. 2012 sdělil, že jeho nároky neuspokojí, a že proto nejpozději od tohoto okamžiku neměl žalobce žádný důvod, aby vyčkával s podáním žaloby. Úvaha odvolacího soudu o tom, zda v konkrétním případě jde o výkon práva v rozporu s dobrými mravy, není z pohledu skutkových zjištění učiněných soudem prvního stupně, z nichž odvolací soud vycházel (viz bod 14 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu), zjevně nepřiměřená a jeho závěr, že námitka promlčení, kterou vznesli oba žalovaní i vedlejší účastník, není za daných okolností v rozporu s dobrými mravy, koresponduje s výše uvedenou konstantní judikaturou dovolacího soudu, jakož i se závěry vyslovenými v odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001 sp. zn. [25 Cdo 2905/99](#) (zmíněného dovolatelem v dovolání), v němž dovolací soud dovodil, že jestliže by výkon práva namítat promlčení uplatněného nároku byl toliko prostředkem umožňujícím poškodit jiného účastníka právního vztahu, zatímco dosažení vlastního smyslu a účelu sledovaného právní normou by pro něj zůstalo vedlejší a z hlediska jednajícího by bylo bez významu, jednalo by se sice o výkon práva, který je formálně se zákonem v souladu, avšak šlo by o výraz zneužití tohoto subjektivního práva (označované rovněž jako šikana) na úkor druhého účastníka, a tedy o výkon v rozporu s dobrými mravy; o jednání vykazujícím znaky přímého úmyslu poškodit druhého účastníka by ovšem

nebylo možno uvažovat z okolností a důvodů, z nichž je vznik uplatněného nároku dovozován, nýbrž jen z konkrétních okolností, za nichž byla námitka promlčení tohoto nároku uplatněna; tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námitku promlčení.

16. Vůči žalovanému 2) pak odvolací soud ve vztahu k nároku žalobce na doplatek odstupného ve výši 123 130 Kč s úroky z prodlení dovodil, že soud prvního stupně tento nárok „správně posoudil jako pracovněprávní pohledávku žalobce podle § 169 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, tedy pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, kterou žalobce může uplatnit pouze vůči žalované 1)“, která „je proto v tomto rozsahu pasivně věcně legitimovaná“, a správně uzavřel, že žalovaný 2) ve vztahu k tomuto nároku není pasivně věcně legitimován. V části, v níž dovolatel napadá rozsudek odvolacího soudu v části, ve které byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně v rozsahu, v němž byla žaloba zamítnuta vůči žalovanému 2) co do 123 130 Kč (představujících žalobcem požadovaný doplatek odstupného) s úroky z prodlení, tak dovolání postrádá jakoukoliv věcnou argumentaci, ze které by vyplývalo, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání a důvod dovolání, tj. uvedení právní otázky, na jejímž vyřešení rozhodnutí odvolacího soudu v této části závisí, a vymezení, které z hledisek uvedených v ustanovení § 237 o. s. ř. dovolatel považuje za splněné a v čem podle mínění dovolatele spočívá nesprávnost právního posouzení věci odvolacím soudem. Dovolání žalobce tedy v této části neobsahuje způsobilé vymezení předpokladů přípustnosti dovolání a důvodu dovolání ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř., přičemž tento nedostatek dovolání představuje vadu, jež brání pokračování v dovolacím řízení (za absence uvedených náležitostí nelze posoudit přípustnost dovolání), a nelze ho již odstranit, neboť lhůta, ve které tak bylo možné učinit (srov. § 241b odst. 3 větu první o. s. ř.), uplynula.

17. Nejvyšší soud proto dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu v části, v níž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně v rozsahu, v němž byla žaloba zamítnuta vůči žalované 1) co do 123 130 Kč s úroky z prodlení a vůči žalovanému 2) co do 747 055,20 Kč (623 925,20 Kč nároky z pracovního úrazu a 123 130 Kč doplatek odstupného) s úroky z prodlení a co do „peněžitého důchodu (renty)“ ve výši 7 110,10 Kč měsíčně od 1. 11. 2014 do 31. 12. 2014, podle ustanovení § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

18. Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci (mimo jiné) zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. – nepodléhá), že žalobce byl u žalovaného 2) zaměstnán od 16. 8. 2000 jako slévárenský dělník, že dne 22. 1. 2007 došlo při výkonu práce k pracovnímu úrazu žalobce spočívajícímu v podvrtnutí levého kolene, že vedlejší účastník vyplatil žalobci bolestné ve výši 9 800 Kč a náhradu za ztížení společenského uplatnění ve výši 72 000 Kč, že žalobce a žalovaná 1) uzavřeli dohodu o rozvázání pracovního poměru ke dni 31. 3. 2011 z důvodu faktického ukončení činnosti žalovaného 2) s tím, že odstupné činí dvojnásobek průměrného měsíčního výdělku, že dopisem ze dne 13. 7. 2012 vedlejší účastník sdělil žalobci, že pracovní úraz levého kolene žalobce ze dne 22. 1. 2007 byl nahlášen žalovaným 2) až dne 13. 8. 2010 a že další uplatněné nároky týkající se pravého kolene nejsou v příčinné souvislosti s pracovním úrazem, že dne 3. 3. 2014 vedlejší účastník sdělil žalobci, že doklady potřebné k posouzení nároku na náhradu za ztrátu na výdělku obdržel až 6. 8. 2013 a dne 7. 8. 2013 došlo k zaslání dalších dokladů ohledně posouzení „renty“, že dne 12. 5. 2009 byl zjištěn úpadek žalovaného 2) a že usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 8. 7. 2009 byl na majetek žalovaného 2) prohlášen konkurs.

19. V části, v níž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně v rozsahu, v němž byla žaloba zamítnuta vůči žalované 1) co do 623 925,20 Kč s úroky z prodlení a co do „peněžitého důchodu (renty)“ ve výši 7 110,10 Kč měsíčně od 1. 11. 2014, závisí napadený rozsudek odvolacího soudu (mimo jiné) na vyřešení právní otázky, kdo je pasivně věcně legitimován v řízení o náhradu škody vzniklé zaměstnanci pracovním úrazem, byl-li na majetek zaměstnavatele prohlášen konkurs. Protože

tato právní otázka v rozhodování dovolacího soudu ve vztahu k právní úpravě obsažené v zákoně č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), účinném od 1. 1. 2008, dosud nebyla vyřešena, je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu v této části podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

20. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání žalobce je zčásti opodstatněné.

21. Podle ustanovení § 366 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění účinném do 31. 7. 2007 (dále jen „zák. práce“), podle něhož je třeba projednávanou věc posuzovat - vzhledem k tomu, kdy došlo k pracovnímu úrazu žalobce - i v současné době, zaměstnavatel odpovídá zaměstnanci za škodu vzniklou pracovním úrazem, jestliže škoda vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.

22. Podle ustanovení § 369 odst. 1 zák. práce zaměstnanci, který utrpěl pracovní úraz nebo u něhož byla zjištěna nemoc z povolání, je zaměstnavatel v rozsahu, ve kterém za škodu odpovídá, povinen poskytnout náhradu za

- a) ztrátu na výdělků,
- b) bolest a ztížení společenského uplatnění,
- c) účelně vynaložené náklady spojené s léčením,
- d) věcnou škodu; ustanovení § 265 odst. 3 platí i zde.

23. Nejvyšší soud ve vztahu k právní úpravě obsažené v zákoně č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, účinném do 31. 12. 2007, a v zákoně č. 65/1965 Sb., zákoník práce, účinném do 31. 12. 2006, ve své judikatuře dovodil, že vzhledem k tomu, že rovněž v době po prohlášení konkursu na majetek zaměstnavatele hradí škodu z pracovního úrazu (vzniklou po dni 1. 1. 1993, popřípadě za trvání smluvního pojištění, sjednaného v době do 31. 12. 1992) příslušná pojišťovna (stejně, jako kdyby k prohlášení konkursu vůbec nedošlo), nepředstavuje nárok zaměstnance na náhradu této škody, včetně náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity a náhrady za ztížení společenského uplatnění, pohledávku, která by mohla (měla být) hrazena z konkursní podstaty, a povinnost hradit tuto škodu nesouvisí s nakládáním s majetkem patřícím do konkursní podstaty, že u náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity nejde (a ani nemůže jít) o pracovní nárok ve smyslu ustanovení § 31 odst. 3 písm. i) a § 31 odst. 4 zákona o konkursu a vyrovnání, neboť rovněž splátky náhrad za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity, které se staly splatné po prohlášení konkursu nebo v měsíci, v němž byl konkurs prohlášen, jsou „hrazeny jinak“, a to ze zákonného pojištění (popřípadě dřívějšího smluvního pojištění) odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, že není-li škoda vzniklá následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání hrazena příslušnou pojišťovnou dobrovolně, může se poškozený zaměstnanec svých nároků domáhat „pořadem práva“ proti úpadci, tedy obdobně, jako kdyby na jeho majetek vůbec nebyl prohlášen konkurs, že z uvedeného vyplývá, že správce konkursní podstaty takového úpadce, který je zaměstnavatelem odpovídajícím za škodu vzniklou pracovním úrazem, není ve sporu o náhradu této škody věcně legitimován, a že bez ohledu na jiné okolnosti tedy nemůže být úspěšná

žaloba, kterou se poškozený zaměstnanec domáhal po správci konkursní podstaty, aby mu nahradil (z konkursní podstaty) škodu z pracovního úrazu, za niž odpovídá úpadce (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010 sp. zn. [21 Cdo 3795/2009](#) nebo *mutatis mutandis* též obdobné závěry Nejvyššího soudu vyslovené ve vztahu k nárokům na náhradu škody vzniklé nemocí z povolání například v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2008 sp. zn. [21 Cdo 5201/2007](#), uveřejněném pod č. 58 v časopise Soudní judikatura, roč. 2009, nebo v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2010 sp. zn. [21 Cdo 2067/2009](#)).

24. Uvedené závěry dovolacího soudu však ve vztahu k právní úpravě obsažené v zákoně č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), účinném od 1. 1. 2008, neobstojí.

25. Nejvyšší soud ve své judikatuře již dříve zdůraznil, že pro insolvenční řízení nelze bez dalšího (automaticky) přejímat judikatorní závěry ustavené při výkladu zákona o konkursu a vyrovnání, a to především proto, že insolvenční zákon obsahuje poměrně podrobná procesní pravidla, jež je třeba vnímat v jejich komplexnosti a jejichž pojetí ne vždy (a to zpravidla záměrně) odpovídá tomu, jak bylo v obdobné procesní situaci postupováno za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání (srov. například odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2010 sen. zn. [29 NSČR 30/2009](#), uveřejněného pod číslem 14/2011 Sb. rozh. obč., nebo rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2015 sp. zn. [29 Cdo 4269/2014](#), uveřejněného pod číslem 11/2017 Sb. rozh. obč.).

26. Byť se po nabytí účinnosti insolvenčního zákona nic nemění na tom, že zaměstnavatelé, kteří zaměstnávají alespoň jednoho zaměstnance, jsou – s výjimkou organizačních složek státu – pro případ své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání pojištěni, a to buď u České pojišťovny, akciové společnosti (nyní Generali České pojišťovny a. s.), jestliže s ní měli sjednáno toto pojištění ke dni 31. 12. 1992, nebo, v ostatních případech, u Kooperativy, československé družstevní pojišťovny, akciová společnost (nyní Kooperativy pojišťovny, a. s., Vienna Insurance Group), případně jejího právního nástupce v České republice (srov. § 365 zák. práce a § 205d odst. 1 zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění zákona č. 231/1992 Sb., zákona č. 74/1994 Sb. a zákona č. 220/2000 Sb.), a že z titulu tohoto zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání má zaměstnavatel právo, aby za něj příslušná pojišťovna nahradila škodu, která vznikla zaměstnanci při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, v rozsahu, v jakém za ni zaměstnavatel odpovídá podle zákoníku práce [srov. § 365 zák. práce a § 2 odst. 1 vyhlášky č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 125/1993 Sb.“)], nelze přehlédnout, že v insolvenčním zákoně došlo oproti právní úpravě obsažené v zákoně o konkursu a vyrovnání k podstatným změnám, a to (mimo jiné) též ve vymezení pohledávek, které se uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku, a způsobu jejich uplatňování, jakož i v úpravě práv a povinností insolvenčního správce.

27. Podle ustanovení § 31 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání nároky na vyloučení věci z podstaty (§ 19 odst. 2), pohledávky za podstatou (§ 31 odst. 2), nároky na oddělené uspokojení (§ 28) a pracovní nároky (§ 31 odst. 3) lze uspokojit kdykoli v průběhu konkursního řízení. Jiné nároky lze uspokojit jen podle pravomocného rozvrhového usnesení.

28. Podle ustanovení § 31 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání pracovními nároky jsou

- a) mzdové (platové) nároky úpadcových zaměstnanců a jejich odměna za pracovní pohotovost,
- b) odměny z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr,
- c) nároky úpadcových zaměstnanců na náhradu mzdy za dovolenou, za svátek a při překážkách

v práci,

d) nároky úpadcových zaměstnanců z titulu převedení mzdových nároků úpadcových zaměstnanců úpadci na smluvním základě,

e) odstupné úpadcových zaměstnanců poskytované při skončení pracovního poměru,

f) hmotné zabezpečení poskytované úpadcovým zaměstnancům podle zvláštních předpisů,

g) nároky na náhradu mzdy při neplatném rozvázání pracovního poměru,

h) náhrady cestovních, stěhovacích a jiných výdajů, které vznikly úpadcovým zaměstnancům při plnění pracovních povinností,

ch) náhrady příslušející úpadcovým zaměstnancům za opotřebení vlastního náradí, zařízení a předmětů potřebných pro výkon práce,

i) splátky náhrad za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity, není-li hrazena jinak, a nároky na náhradu nákladů na výživu pozůstalých, jde-li o náklady poskytované v souvislosti s pracovním úrazem nebo nemocí z povolání.

29. Podle ustanovení § 31 odst. 4 zákona o konkursu a vyrovnání pracovními nároky podle odstavce 3 písm. a) a b) jsou nároky, které vznikly za poslední tři roky před prohlášením konkursu, jakož i po prohlášení konkursu; pracovními nároky podle odstavce 3 písm. c) až i) jsou nároky, které vznikly po prohlášení konkursu nebo v měsíci, v němž byl konkurs prohlášen.

30. Zatímco podle právní úpravy obsažené v zákoně o konkursu a vyrovnání - jak vyplývá z výše uvedených ustanovení - byly splátky náhrad za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity „pracovními nároky“, které lze uspokojit kdykoli v průběhu konkursního řízení, pouze tehdy, není-li ztráta na výděлку hrazena jinak a jestliže tyto nároky vznikly (staly se splatnými) po prohlášení konkursu nebo v měsíci, v němž byl konkurs prohlášen, a ostatní nároky zaměstnance na náhradu škody vzniklé zaměstnanci pracovním úrazem nebo nemocí z povolání mezi „pracovní nároky“, tedy mezi pohledávky se zvláštním (výlučným) postavením, které lze uspokojit kdykoli v průběhu konkursního řízení, zařazeny nebyly, podle právní úpravy obsažené v insolvenčním zákoně jsou pracovněprávní pohledávky dlužníkůvých zaměstnanců, pokud zákon ohledně některých z nich nestanoví jinak, tzv. pohledávkami postavenými na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou [§ 169 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona], které se podle ustanovení § 169 odst. 2 insolvenčního zákona (není-li stanoveno jinak) uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku.

31. Insolvenční zákon tedy (na rozdíl od zákona o konkursu a vyrovnání) neobsahuje taxativní výčet „pracovních nároků“, které mají zvláštní (výlučné) postavení, ale naopak mezi pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, které se uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku, řadí všechny pracovněprávní pohledávky dlužníkůvých zaměstnanců, pokud zákon ohledně některých z nich nestanoví jinak. Podle ustanovení § 169 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona ve znění účinném do 19. 7. 2009 byl rozhodný též okamžik vzniku těchto pohledávek, neboť tyto byly redukovány pouze na pracovněprávní pohledávky dlužníkůvých zaměstnanců, které vznikly v posledních 3 letech před rozhodnutím o úpadku nebo po něm. Od 20. 7. 2009, kdy nabyl účinnosti zákon č. 217/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, však ustanovení § 169 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona toto omezení neobsahuje a okamžik vzniku pracovněprávních pohledávek dlužníkůvých zaměstnanců již není rozhodný.

32. Insolvenční zákon oproti zákonu o konkursu a vyrovnání rozšířil výčet pohledávek, které mají zvláštní (výlučné) postavení, mimo jiné také o pohledávky věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví. Podle ustanovení § 169 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona jsou rovněž tyto pohledávky pohledávkami postavenými na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou. Specifické postavení pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou se přitom v insolvenčním zákoně projevuje i zvláštní úpravou jejich uplatňování.

33. Podle ustanovení § 203 odst. 1 insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013 se pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň uplatňují vůči insolvenčnímu správci pořadem práva tak, jako by insolvenční správce byl v nich dlužníkem.

Podle ustanovení § 203 odst. 2 insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013 neuplatní-li dlužníkův zaměstnanec pracovněprávní pohledávku uvedenou v § 169 odst. 1 písm. a) v jiné výši, pokládá se jeho pohledávka za uplatněnou ve výši vyplývající z účetnictví dlužníka nebo z evidence vedené podle zvláštního právního předpisu.

Podle ustanovení § 203 odst. 3 insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013 insolvenční správce uspokojí pohledávky podle odstavce 1 z majetkové podstaty.

Podle ustanovení § 203 odst. 4 insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013 neuspokojí-li insolvenční správce pohledávky podle odstavce 1 v plné výši a včas, může se věřitel domáhat jejich splnění žalobou podanou proti insolvenčnímu správci; nejde o incidenční spor. Náklady, které v tomto sporu vznikly insolvenčnímu správci, se hradí z majetkové podstaty, pokud nevznikly zaviněním správce nebo náhodou, která se mu přihodila.

Podle ustanovení § 203 odst. 5 insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013 po právní moci rozhodnutí o žalobě podle odstavce 4 určí lhůtu k uspokojení přisouzené pohledávky a jejího příslušenství svým rozhodnutím insolvenční soud; současně rozhodne, která část majetkové podstaty může být použita k uspokojení. Učiní tak jen na návrh oprávněné osoby nebo insolvenčního správce, kterým se rozhodnutí, proti němuž není odvolání přípustné, doručuje, a to zvláště.

34. Od 1. 1. 2014, kdy nabyl účinnosti zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, pak došlo v ustanovení § 203 insolvenčního zákona ke změně v označení osoby, vůči níž se pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň uplatňují. Podle ustanovení § 203 odst. 1 insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 1. 2014 pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň se uplatňují písemně vůči „osobě s dispozičními oprávněními“; o uplatnění takové pohledávky věřitel současně vždy vyrozumí insolvenčního správce; náležitosti tohoto vyrozumění stanoví prováděcí právní předpis. Osoba s dispozičními oprávněními pohledávky podle ustanovení § 203 odst. 1 uspokojí z majetkové podstaty (srov. ustanovení § 203 odst. 3 insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 1. 2014). Neuspokojí-li osoba s dispozičními oprávněními pohledávky podle ustanovení § 203 odst. 1 v plné výši a včas, může se věřitel domáhat jejich splnění žalobou podanou proti osobě s dispozičními oprávněními (srov. ustanovení § 203 odst. 4 insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 1. 2014). Po právní moci rozhodnutí o žalobě podle odstavce 4 určí lhůtu k uspokojení přisouzené pohledávky a jejího příslušenství svým rozhodnutím insolvenční soud; současně rozhodne, která část majetkové podstaty může být použita k uspokojení. Učiní tak jen na návrh oprávněné osoby nebo osoby s dispozičními oprávněními, kterým se rozhodnutí, proti němuž není odvolání přípustné, doručuje, a to zvláště (srov. ustanovení § 203 odst. 5 insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 1. 2014).

35. Kdo je v jednotlivých fázích insolvenčního řízení osobou s dispozičními oprávněními, pak stanoví

§ 229 odst. 3 insolvenčního zákona, přičemž podle ustanovení § 229 odst. 3 písm. c) insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 1. 2014 nestanoví-li tento zákon jinak, je ve vztahu k majetkové podstatě osobou s dispozičními oprávněními insolvenční správce v době od prohlášení konkursu.

36. Podle ustanovení § 248 odst. 1 insolvenčního zákona dlužníkovi věřitelé mohou po prohlášení konkursu svá práva uplatnit jen způsobem a za podmínek stanovených tímto zákonem; to platí i pro ty věřitele, kteří se nestali účastníky insolvenčního řízení.

37. Z uvedeného vyplývá, že byl-li na majetek zaměstnavatele prohlášen konkurs, je podle právní úpravy obsažené v insolvenčním zákoně (účinném od 1. 1. 2008) osobou, vůči níž se uplatňují pohledávky zaměstnance na náhradu škody vzniklé zaměstnanci pracovním úrazem nebo nemocí z povolání (jakožto pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou), insolvenční správce, a nikoliv dlužník (zaměstnavatel, na jehož majetek byl prohlášen konkurs). Na tom nic nemění ani skutečnost, že zaměstnavatel má z titulu zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání i v době po prohlášení konkursu právo, aby za něj příslušná pojišťovna nahradila škodu, která vznikla zaměstnanci při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, v rozsahu, v jakém za ni zaměstnavatel odpovídá podle zákoníku práce. Tato skutečnost znamená (jen), že zdrojem uspokojení pohledávky zaměstnance na náhradu škody vzniklé mu pracovním úrazem (nemocí z povolání) bude pojistné plnění příslušné pojišťovny, a to i v případě, že insolvenční správce uspokojí tuto pohledávku zaměstnance přímo z majetkové podstaty dlužníka (zaměstnavatele), neboť v takovém případě je příslušná pojišťovna povinna vydat do majetkové podstaty to, co by jinak plnila poškozenému zaměstnanci (srov. § 5 odst. 2 vyhlášky č. 125/1993 Sb.). Smysl právní úpravy zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, kterým je, aby poškozenému zaměstnanci byla tímto způsobem zajištěna náhrada škody i v případě platební neschopnosti zaměstnavatele (srov. též čl. 11 Úmluvy Mezinárodní organizace práce o odškodnění pracovních úrazů č. 17 ze dne 10. 6. 1925, uveřejněné sdělením Federálního ministerstva zahraničních věcí pod č. 437/1990 Sb.), je zachován i tehdy, když osobou, vůči níž se uplatňují pohledávky zaměstnance na náhradu škody vzniklé zaměstnanci pracovním úrazem (nemocí z povolání), není sám zaměstnavatel, na jehož majetek byl prohlášen konkurs, nýbrž jeho insolvenční správce, který zajišťuje uspokojení těchto pohledávek zaměstnance prostřednictvím plnění příslušné pojišťovny nebo přímo z majetkové podstaty, do které je následně pojistné plnění vydáno.

38. Insolvenční zákon (ani jiný právní předpis) nestanoví zvláštní způsob uplatňování pohledávek zaměstnanců na náhradu škody vzniklé pracovním úrazem, který by byl odlišný od způsobu uplatňování ostatních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou; pro takový zvláštní způsob jejich uplatňování (odlišný od uplatňování ostatních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou) ostatně ani není žádný rozumný důvod. Zaměstnavatel v situaci dlužníka, jehož úpadek je řešen konkursem, nemůže pohledávku zaměstnance na náhradu škody vzniklé pracovním úrazem uspokojit, neboť mu nepřísluší právo nakládat s majetkovou podstatou, a tedy ani výkon práv a povinností zaměstnavatele ohledně zaměstnanců dlužníka, k němuž patří též plnění pracovněprávních pohledávek dlužnických zaměstnanců postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou podle ustanovení § 169 insolvenčního zákona [srov. § 228 písm. f) a § 229 odst. 3 písm. c) insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 1. 2014], a nelze ani očekávat, že zaměstnavatel v takové situaci bude činit kroky k uspokojení pohledávky zaměstnance prostřednictvím pojistného plnění příslušné pojišťovny a poskytovat v tomto směru součinnost předpokládanou vyhláškou č. 125/1993 Sb. [srov. zejména § 8 písm. b) bod 2 této vyhlášky]. Rozumný důvod nemá ani účast zaměstnavatele, na jehož majetek byl prohlášen konkurs, jako žalovaného v řízení o žalobě, kterou se zaměstnanec domáhá splnění své pohledávky na náhradu škody vzniklé pracovním úrazem (nemocí z povolání), jež bývá často jen formální (zaměstnavatel se např. nepřihlašuje do své datové schránky, a proto mu soud doručuje

písemnosti jen za pomoci tzv. fikce doručení, nebo ani nemá - jak je tomu i v projednávané věci - statutární orgán, a proto mu musí být ustanoven opatrovník); taková účast zaměstnavatele zpravidla nemůže přispět k naplnění smyslu a účelu občanského soudního řízení vyjádřeného v ustanovení § 6 o. s. ř.

39. Nejvyšší soud České republiky z uvedených důvodů dospěl k závěru, že pasivně věcně legitimován v řízení o náhradu škody vzniklé zaměstnanci pracovním úrazem je v případě, že byl na majetek zaměstnavatele prohlášen konkurs, insolvenční správce, a nikoliv dlužník (zaměstnavatel, na jehož majetek byl prohlášen konkurs).

40. V projednávané věci odvolací soud - veden nesprávnými právními názory, že „okresní soud správně vycházel z ustálené judikatury Nejvyššího soudu, dle které v případě, že náhradu škody, která vznikla zaměstnanci z důvodu pracovního úrazu či nemoci z povolání (tj. náhradu za ztrátu na výdělků, bolest, ztížení společenského uplatnění, účelně vynaložené náklady spojené s léčením a věcnou škodu), hradí za zaměstnavatele pojišťovna, není nárok zaměstnance na náhradu této škody pracovníprávním nárokem ve smyslu § 31 odst. 3 písm. i) a § 31 odst. 4 zákona o konkursu a vyrovnání, neboť prohlášením konkursu na majetek zaměstnavatele není dotčena povinnost pojišťovny k náhradě škody, a tento nárok zaměstnance tudíž není hrazen z konkursní podstaty zaměstnavatele jakožto úpadce“, že „neshledal důvodu, aby tato judikatura Nejvyššího soudu, ačkoli byla přijata za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání, nemohla být použitelná na danou věc i za účinnosti insolvenčního zákona“, neboť „podstata právního názoru vyjádřeného Nejvyšším soudem zůstává stejná a insolvenční zákon tuto problematiku žádným způsobem dál neposunul“, tuto judikaturu nepřekonal a „postavení insolvenčního správce i jeho práva a povinnosti související s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě jsou v tomto směru upravena shodně“ - dospěl k závěru, že jelikož nároky na náhradu škody „způsobené žalobci z důvodu pracovního úrazu“ uplatňované žalobcem hradí pojišťovna, „logicky“ nemohou být hrazeny z majetkové podstaty žalovaného 2) podle § 203 odst. 3 insolvenčního zákona, tudíž je nelze uplatnit vůči insolvenční správce [žalované 1]) podle § 203 odst. 1 insolvenčního zákona, která má dispoziční oprávnění k majetkové podstatě žalovaného 2) podle § 229 odst. 3 písm. b) insolvenčního zákona, a „nejedná se o pracovníprávní pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou“ podle § 169 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, a že žalovaná 1) není ve vztahu k nárokům žalobce na náhradu škody vzniklé v důsledku pracovního úrazu pasivně věcně legitimovaná a tyto nároky může žalobce uplatňovat pouze vůči žalovanému 2), kterého odvolací soud ve vztahu k nárokům na náhradu škody vzniklé v důsledku pracovního úrazu považuje za pasivně věcně legitimovaného.

41. Vycházejí z těchto svých právních závěrů, které - jak vyplývá z výše uvedeného - nejsou správné, se pak odvolací soud vůči žalované 1), u níž měl za to, že ve vztahu k nárokům na náhradu škody vzniklé žalobci pracovním úrazem není pasivně věcně legitimovaná, řádně nezabýval otázkou promlčení žalobcem uplatněných nároků na náhradu škody ani otázkou vzniku nároku žalobce na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity (a popřípadě otázkou její výše). Řešením těchto otázek se odvolací soud naopak (nadbytečně) zabýval ve vztahu k žalovanému 2), který ve věci není pasivně věcně legitimován.

42. Z uvedeného vyplývá, že v části, v níž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně v rozsahu, v němž byla žaloba zamítnuta vůči žalované 1) co do 623 925,20 Kč s úroky z prodlení a co do „peněžitého důchodu (renty)“ ve výši 7 110,10 Kč měsíčně od 1. 11. 2014, není rozsudek odvolacího soudu správný. Protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud České republiky rozsudek odvolacího soudu v této části (včetně doplňujícího usnesení ze dne 28. 11. 2019 č. j. 14 Co 115/2019-271 obsahujícího akcesorické výroky o náhradě nákladů řízení) zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl v uvedené části zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky rovněž toto

rozhodnutí v části, v níž byla žaloba zamítnuta vůči žalované 1) co do 623 925,20 Kč s úroky z prodlení a co do „peněžitého důchodu (renty)“ ve výši 7 110,10 Kč měsíčně od 1. 11. 2014, a v akcesorickém výroku o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi žalobcem a žalovanou 1) a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně (Okresnímu soudu v Ústí nad Labem) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).